

Eittans valdømi ella blandað skipan

Allar Føroyar í eittans valdømi er ongin mirakul-loysn, men avgjørt eitt stig rætta vegin. Sundurlyndi og markleys spjading mugu avloysast av ábyrgdarfullum fólkaræði, har gjørligt verður at hugsa heildarliga og ikki bara í fragmentum

Uppskot er lagt fyri tingið um, at núverandi skipan við 7 valdømunum til løgtingsval, verður broytt soleiðis, at bara eitt valdømi verður.

Fari her at lista upp tey sakligu sjónarmiðini fyri verandi skipan, og royna sakliga at vísa teimum aftur:

(1): Verandi skipan tryggjar øllum landslutum rættvísar tingumboðan. Eittans valdømi fer at geva Havnini yvirumboðan.

(2): Skipanin við 7 valdømunum er gomul og væl kend. Vit kenna ikki avleiðingarnar av eini samanlegging í eittans valdømi.

(3): Eittans valdømi fer ikki at minka um lokalpolitiska atkvøðufiskiskapin, tí ta fara valevni úr t.d. Vágum, Sandoyinni osfr. nettupp at agitera lokalpolitiskt fyri at tryggja sær sessin.

(4): Lokalpolitiskur atkvøðu-fiskiskapur er í lagi. Politikkur er jú stríð millum ymsar áhugabólkar, og ein máti at bólkka føroyingar er nettupp tann geografiski.

(5): Kjakið um lokalpolitikk er avlagað, tí hetta verður bara tengt at bygdarfólki, alt meðan næstan øll útbýgging av landsins umsiting, skúla- og heilsuverki higartil er lögð til Havnina. Skeivt er at broyta vallögina til frama fyri enn meiri miðsavning.

(6): Búskaparkreppan er nú meira átrókandi enn júst valskipanin, og tí tolr málið væl at biða.

Alt politiskt orðaskifti má byggja á ta grundáskoðan, at tað skal vera gott at bígva í Føroyum. At lasta fólk fyri eina meining, tí tey antin bígva í Havn ella í Kunoy, er fáfongt. Vit vita, at ongin politikkur kann tryggja hvørjum einasta borgara eitt lukkugt liv. Endamálið við politikki má vera at laga samfelagið soleiðis til, at livi-umstøður verða best móguligar hjá flest móguligum. Alt annað er veruleikafjar og ábyrgdarleys utopi.

Fortreytin fyri at kunna laga samfelagið eftir fólksins tørv, er at politiska skipanin er eitt vælverk-

andi fólkaræði. Í Føroyum hevur fólkaræðið í fleiri ár verið avsporað av politikarum, sum við dýrum lyftum hava keypt sær undirtøku lokalt. Undir slíkum umstøðum er ongin heildarpolitikkur móguligur. Greitt er, at valdømisspurningurin einsamallur er ikki førur fyri at greiða órúddiliga politisku skipan Føroya, men tað er EIN av lyklunum til eitt fólkaræði, har føroyingar kunna velja politikarar, sum stýra undir ábyrgd fyri øllum samfelagnum og ikki bara einum lítlum parti av tí.

Lokal amboð kortini

1. Sjónarmið: Sum er, hevur Løgtingið 27 umdømisvaldar tingmenn, ið eru valdir í 7 valdømunum. Umframt hesar koma upp til 5 útgávningar-umboð á ting, alt eftir, hvar »atkvøðuavlopið« verður størst. Við galdandi valskipan eru í meðal 1.740 íbúgar fyri hvønn umdømisvaldan tingmann. Eysturoyar og Suðurstreymoyar valdømi eru undirumboðað. Í báðum valdømunum eru 2.050 íbúgar uppá tingmannin. Í Sandoyinni eru bara 870 íbúgar uppá tingmannin.

A tingi skulu allir landslutir hava síni umboð, men í Føroyum er hetta prinsippið hevjað upp um øll onnur fyrirlit, soleiðis, at landið er ógjørligt at stýra. Ongin heild fær verið í politikkinum.

Verandi skipan er heldur ikki so umboðandi, sum hon verður gjord til. Stórlássini verða yvirumboðað í øllum valdømunum. 5.000 fólk (líka nógv sum í Klaksvík) bígva í kommunum við færri enn 500 íbúgvum, men hesir veljarar fáa næstan ongan tíð ein av sínum bygdarmonnum inn á ting.

Verða Føroyar hinvegin bara eitt valdømi, so er ongin ivi um, at øll núverandi valdømi eisini undir tilfari skipan verða umboðað. Tí eg vildi sæð tann flokk, sum ikki stillaði nýtilig valevni upp í

*Sigmundur Isfeld,
lesandi í Bergen
skrivar:*

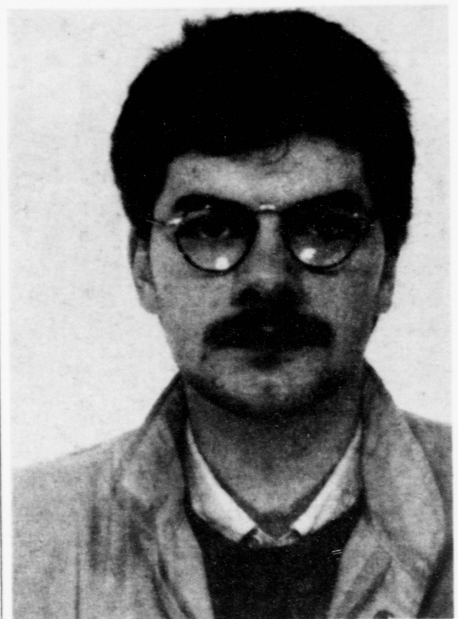
t.d. Sandoyinni. Tann flokkur hevði í tí aktuella oynni mist atkvøður til onkran annan, sum nettupp hevði tey røttu valevni á staðnum. So hetta hevði regulerað seg sjálvt. Ongin flokkur vil sær sjálvum so ilt, at hann ikki roynir at vinna atkvøður úr øllum heraðshornum. 10.000-tals veljarar bígva hóast alt uttan fyri miðokið. Og tað er væl heldur ikki so, at bygda fólk vilja velja havnarfólk, men ikki øvut? Sjálvur havi eg hildið tað verið irritandi ikki at kunna valt fólk, sum eru uppstillað í øðrum valdømunum, tí tað hendir seg veruliga, at onkur »úti á bygd« sigurokkurt, sum eisini ljóðar skilagott í Havn.

Kortini er hugsandi, at miðokið við valdømissamanlegging kundi fingið nakað størri tingumboðan enn nú, orsakað av atgongd til fjølmiðlar og tilfikt. Hetta kundi rættað núverandi undirumboðanina. Av tí, at politisku flokkarnir vilja hava so góða uppstilling kring um landið sum gjørligt, er óhugsandi, at sokallað útjæðaraðki verða mundi verri fyri við tí eina valdøminum enn við núverandi sjei.

Tað er eisini sannlíkt, at ein meira heildarlígr »landspolitikkur« vil koma øllum føroyingum til góðar, uttan mun til bústað, tí skattapengarnir tá verða nýttir, har teir muna mest, og soleiðis geva flest arbeidsplass, samfelagsbúskapinum til frama. Ein virkandi samfelagsbúskapur má vera betur fyri útjæðaraðkin enn ein kreppuraktur samfelagsbúskapur.

Miðstýrd ella veljara-stýrd uppstilling

2. sjónarmið: »Vit vita, hvat vit hava, men ikki hvat vit fáa«, er eitt eyðkent konservatívt sjónarmið. Hetta er ein fáfongdur sannleiki, sum kann brúkast imóti øllum heimsins uppskotum um broyting, og er sostatt í longdini púra meiningss-

Sjónarmið

leysur.

Tann stóri spurningurin her er, hvussu flokkarnir í Føroyum sum eittans valdømi reit praktiskt kundu farið at stillað upp. Um hetta varð gjørt úti í lokalfeløgum, sum nú, ella um stillað varð upp á landsfundum, har floksleiðslan hugsandi vildi fingið størri ávirkan á uppstillingina. Hesin spurningur hongur meira ella minni uppi í ivamálinum millum eitt ella fleiri valdømi. Ein spurningur, sum má umhugsast, skuldi uppskotið um eittans valdømi vundið frama.

Samanhangur má vera

3. sjónarmið: Ongin demokratisk skipan sleppur undan lokalpolitikkinum. Lokalpolitikkur er faktiskt neyðugur. Hann skal bara ikki blandast upp í alt annað, soleiðis, at »landspolitikkur« at enda einans verður summurin av lokalpolitiskum rossahandlum. Skipanin við 7 valdømunum knæsetur tað lokala elementuð í øllum føroyskum politikki; tú skalt hugsa lokalt uttan mun til, hvør spurningur in er. Vórðu Føroyar eittans valdømi, hevði tað ikki verið nógv mikið hjá einum kunoyingi, havnarmanni ella vágamanni at agitera fyri sínum grannum. Men kunoyingurin, havnarmaðurin og vágamaðurin høvdu verið noyddir at boðið sína »vøru« út á tí stóra atkvøðumarknaðinum, har allir føroyskir veljarar

kundu mett um góðskuna. Sjálvandi hevði lokalpolitikkurin eisini her havt sitt pláss, men eitt minni og meira hóskað pláss. Tá øll valevni skulu royna at selja sína vøru á sama marknaði, so má politikurin hjá tí einstaka flokkinum eisini verða meira samanhangið, soleiðis at ikki ov stór andsøgn verður millum tað, floksins valevni í Norðoyggjum, Suðurstreymoy og í Sandoyinni bera fram. Sum nú er, sleppa valevni undan at hava ein samanhangið landspolitikk í skjáttuni, tá farið verður á ting. Summurin av øllum hesum lokalu og samanhangið hugsotunum verður so einaferð aftan á valið til tann »landspolitikkur«, føroyingar verða útsettir fyri.

4. sjónarmið: Atkvøðufiskiskapur er sjálvsagdur partur av politikki í einum fólkaræði. Valevni umboða ymsk áhugamál í samfelagnum, og fólk eru ósamd um mangt. Eitt, sum skilir okkum, er t.d. hvar í landinum, vit bígva. Men hetta er bara eitt, og kanska ikki tað týðningarmesta markið millum okkara áhugamál. Munurin man vera størri millum kvinnum og mann, millum arbeidara og arbeidsgjara, millum ung og gomul, enn hjá eitt nú norðoyingum og suðuroyingum. Við 1 heldur enn 7 valdømun varðveita vit lokalan atkvøðufiskiskap, men á einum lægri

